

5+1 ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (Φεβρουάριος 2009)

Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΤΑΛΗΣ

«Το «Φαινόμενο του θερμοκηπίου» αποτελεί στρέβλωση της οικονομίας» σημειώνει ο διάσημος οικονομολόγος Νίκολας Στερν στη μελέτη του για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών. Δεν μπορώ παρά να συμφωνήσω. Το (ανθρωπογενές, για να είμαστε ακριβείς) «φαινόμενο του θερμοκηπίου» είναι το αποτέλεσμα ενός άνισου -για το περιβάλλον- μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης που εφαρμόστηκε με ένταση για πολλά χρόνια. Πρόκειται για το ίδιο μοντέλο που οδήγησε στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και στη μαζική «αξιοποίηση» των φυσικών πόρων, μοντέλο που έφθασε γρήγορα στα όριά του και διασταυρώθηκε με την πρόσφατη οικονομική κρίση που με τη σειρά της εισήγαγε νέα δεδομένα και νέες μεταβλητές.

Η απάντηση στο μοντέλο δεν άργησε να έρθει. Ακούει στον όρο «πράσινη οικονομία», όρο, για τον οποίο μιλάει όλος ο πλανήτης, χωρίς όμως να είναι πάντα σε θέση και να τον ερμηνεύσει. Αν δηλαδή «πράσινη» είναι μια οικονομία που αξιοποιεί το περιβάλλον, λ.χ., για νέες επενδύσεις (για ορισμένους «πράσινος» καπιταλισμός) ή αν πρόκειται για μια οικονομία που αναπτύσσεται με βάση όρους πολιτικής που θέτει σε πρωταγωνιστική, πλέον, θέση το περιβάλλον (οικολογικός «κεϊνσιανισμός»).

Αξίζει τον κόπο να συζητούμε για την «πράσινη οικονομία», μόνο αν πρόκειται για τη δεύτερη ερμηνεία. Η πρώτη έχει το ενδιαφέρον της, όμως είναι επιδερμική και υποτάσσει αριστοτεχνικά το περιβάλλον στην ανάπτυξη.

Μπορεί να υπάρξει «πράσινη οικονομία» στην Ελλάδα σήμερα; Ναι, αν υπάρχει πολιτική βούληση. Όχι, αν δεν ξεπερασθούν 5+1 βασικά εμπόδια:

1. Η εξάρτηση από τον άνθρακα. Η αλλαγή του ενεργειακού ισοζυγίου απαιτεί τη σταδιακή απεξάρτηση από τον λιγνίτη και το πετρέλαιο τη στιγμή που η ενεργειακή πολιτική της χώρας επενδύει ακριβώς στο αντίθετο. Το εγχείρημα δεν είναι εύκολο και οι αντιστάσεις στην εξοικονόμηση ενέργειας αλλά και στην ταχύτερη διεύθυνση των ΑΠΕ είναι πολλές. Ωστόσο, για να είμαστε ειλικρινείς, οικονομία με

λιγνίτη κάθε άλλο παρά «πράσινη» είναι.

2. Η εκτός σχεδίου δόμηση. Ισχύει μόνο στη χώρα μας. Η απάντηση είναι οργανωμένη δόμηση στον εξωαστικό χώρο με σοβαρούς περιορισμούς στις παράκτιες ζώνες και σε ευαίσθητες ορεινές περιοχές. Οι «ανοιχτές πόλεις» του *Αντώνη Τρίτση* παραμένουν πάντα επίκαιρες.

3. Η άναρχη επέκταση των πόλεων. Με τους σημερινούς ρυθμούς σε δεκαπέντε χρόνια η Ομόνοια θα ενωθεί πολεοδομικά με τη Ραφήνα. Με άλλα λόγια, στο σημερινό «πρότυπο» ανάπτυξης η γη έχει ανταλλακτική αξία μόνο αν χτιστεί. Η αγορά είναι τελικά αυτή που χωροθετεί, όπως άλλωστε διαπιστώνουμε στον Ελαιώνα. Με τη σειρά της η επέκταση των πόλεων ενισχύει την αστική διάχυση, πολλαπλασιάζει τις διαδρομές και αναδεικνύει ακόμη πιο κεντρικό τον ρόλο των ΙΧ αυτοκινήτων. Η «νέα πόλη» αναζητείται και αποτελεί βασική προτεραιότητα της «πράσινης οικονομίας».

4. Η επέλαση των απορριμμάτων. Η πολιτική για την κατασκευή ΧΥΤΑ (Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) είναι παρωχημένη. Ιδιαίτερα όταν η διεθνής τάση μεταθέτει την προτεραιότητα στους ΧΥΤΥ, δηλαδή σε Χώρους Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων. Αυτό σημαίνει επαναχρησιμοποίηση, διαλογή στην πηγή και ανακύκλωση. Σημαίνει όμως και θερμική επεξεργασία των απορριμμάτων που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν.

5. Η υδροβόρος γεωργία. Με τον υδροφόρο ορίζοντα σε εξάντληση σε πολλές περιοχές της χώρας και με τις κλιματικές αλλαγές σε εξέλιξη, η επιμονή σε καλλιέργειες που είναι υδροβόρες είναι διπλά καταστρεπτική, και για το περιβάλλον και για την αγροτική οικονομία. Στην «πράσινη οικονομία» η απάντηση είναι εμπλουτισμός του υδροφόρου ορίζοντα και αναδιάρθρωση των καλλιεργειών.

Το στοίχημα της «πράσινης οικονομίας» είναι ένα στοίχημα για το οποίο αξίζει να στρατευθείς. Ορθώς το ΠαΣοΚ αναδεικνύει και επισημαίνει ότι πρόκειται για στοίχημα που δεν αντέχει σε συμβιβασμούς. Οι συνθήκες έχουν μάλλον ωριμάσει, δεν είμαι βέβαιος αν έχει ωριμάσει ο κόσμος της οικονομίας. Αυτό είναι το 6ο εμπόδιο, αν δηλαδή η οικονομία αποδέχεται ότι στην «πράσινη οικονομία» πρωταγωνιστής θα είναι το περιβάλλον.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Ανάπτυξη» της Εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>

ΚΥΡΙΑΚΗΣ», 1 Φεβρουαρίου 2009, σ. 8.